

OBOWIĄZKI OJCA W ŚWIETLE PRZEPISÓW KRIO

Karolina Sidorska – STUDENTKA KUL STALOWA WOLA

Ur.24.12.1990 r. w Brzozowie. W I. 2006-2009 uczęszczała do Liceum Ogólnokształcącego im. gen. W. Andersa w Lesku. W 2009 roku rozpoczęła studia dzienne na Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Gospodarce KUL w Stalowej Woli. Obecnie studentka IV roku prawa. Zainteresowania: prawo cywilne (w tym prawo spadkowe), prawo rodzinne.

WSTĘP

Celem niniejszego opracowania jest ogólne przedstawienie i analiza obowiązków ojca dziecka zawartych w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Na wstępie należy zaznaczyć, iż ustawodawca nie podaje definicji słowa „ojciec”, jednakże należy przyjąć, iż ojcem jest mężczyzna, który miał biologiczny udział w poczęciu dziecka¹. W polskim prawodawstwie ojcostwo to zdarzenie prawne, rodzaje określone skutki prawne. Podstawowym założeniem jest to, iż ojcostwo powinno odpowiadać rzeczywistości biologicznej².

1. CHARAKTER PRAWNY OJCOSTWA

a) sposoby ustalenia ojcostwa

Ustalenie kto jest ojcem tworzy stan cywilny człowieka oraz określa członków rodziny małej. Ustawodawca nie ogranicza dopuszczalności ustalenia ojcostwa, bowiem ma na uwadze ochronę dobra dziecka. W zależności od tego czy dziecko uro-

dziło się w czasie trwania małżeństwa, czy jest dzieckiem pozamałżeńskim, KRO³ przewiduje trzy sposoby ustalenia ojcostwa:

- 1) domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki,
- 2) uznanie ojcostwa przez mężczyznę, od którego dziecko pochodzi,
- 3) sądowe ustalenie ojcostwa.

Ogólna zasadą jest, iż mąż jest ojcem dziecka, które urodziła jego żona w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem 300 dni od jego ustania lub unieważnienia (art. 62§ 1 KRO)⁴. Wyjątkowo, jeśli dziecko urodzi się przed upływem 300 dni, lecz po zawarciu już nowego związku małżeńskiego, domniemywa się, że dziecko pochodzi już od drugiego męża (art. 62§ 2 KRO). Ustalenie ojcostwa na podstawie domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki ma zapewnić stabilizację statusu prawnego zarówno dziecka jak i małżonków. Dlatego też wzruszenie owego domniemanie może nastąpić tylko w procesie o zaprzeczenie ojcostwa⁵.

¹ Encyklopedia Powszechna, Kraków 2002, t. VI, s. 5.

² J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2006, s. 232-233.

³ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U.Nr.9, poz. 59 ze zm.) daje jako KRO.

⁴ Wyraża to lacińska premia – *Mater semper certa est, pater quem nuptiae demonstrat* (Matka jest zawsze pewna, ojcem ten na kogo wskazuje małżeństwo).

⁵ OSN z 24.5.1966r., III CR 91/66, OSN 1967, Nr 4, poz.68.

Domniemanie prawne pomaga ustalić ojcostwo prawne, jednakże nie zawsze pokrywa się z ojcostwem biologicznym⁶. Prawomocny wyrok obalający domniemanie ojcostwa męża matki stwierdza, że stosunek rodzicielski między dzieckiem a mężem matki nigdy nie istniał.

Uznanie ojcostwa jest również sposobem ustalenia ojcostwa przez oświadczenie mężczyzny potwierdzone przez matkę dziecka. Oznacza to, iż źródłem stosunku prawnego ojcostwa jest zdarzenie prawne polegające na złożeniu oświadczeń przez oboje rodziców, w których przyznają, że ojcem dziecka jest dany mężczyzna. Oświadczenie konieczne do uznania ojcostwa może złożyć osoba, która ukończyła szesnaści lat i nie ma podstaw do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia(art. 77 § 1 KRO). Uznać ojcostwo może także pełnoletni mężczyzna, ale mający ograniczoną zdolność do czynności prawnych(art.77 § 2 KRO).

Uznać można tylko dziecko małoletnie(art. 76 § 1 KRO), jednakże art. 75 § 1 KRO stanowi, iż uznać można także dziecko poczęte, a nie narodzone (*nasciturus*). Uznanie ojcostwa co do zasady dotyczy tylko dziecka żyjącego; po śmierci dziecka uznanie jest możliwe, tylko gdy zgon dziecka nastąpił przed osiągnięciem pełnoletniości. Mężczyzna może złożyć oświadczenie o uznaniu ojcostwa w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o śmierci dziecka, jednak nie później niż po dniu, w którym dziecko osiągnęłoby pełnoletniość (art. 76 § 2 KRO).

Ustalenia pochodzenia dziecka można dokonać także na drodze sądowej; dotyczy to sytuacji, gdy istnieje spór co do tego, czy wskazany mężczyzna jest ojcem dziecka.

Ustalenie ojcostwa opiera się na domniemaniu prawnym, że ojcem dziecka jest ten mężczyzna, który obcował z matką dziecka nie wcześniej niż w trzechsetnym i nie później niż w sto osiemdziesiątym pierwszym dniu przed urodzeniem się dziecka (art. 85 § 1 KRO).

b) przysposobienie dziecka

Inna możliwością nawiązania prawnego stosunku ojcostwa jest przysposobienie. KRO przewiduje trzy zasadnicze rodzaje przysposobienia:

- 1) przysposobienie niepełne (*adoptio minus plena*)
- 2) przysposobienie pełne rozwiązywalne (*adoptio plena*)
- 3) przysposobienie pełne nierozwiązywalne zwane także przysposobieniem całkowitym (*adoptio plenissima*).

Orzeczenie przysposobienia niepełnego wywołuje skutki tylko w relacji między przysposobionym a przysposabiającym, acz owe skutki rozciągają się także na zstępnych przysposobionego. Z uwagi na to, iż przysposobienie niepełne wywołuje ograniczone skutki dla stron, sąd może orzec o nim tylko na wyraźne żądanie przysposabiającego i za zgoda osób, których zgoda jest wymagana (art. 124 § 1 KRO). W wyniku przysposobienia pełnego rozwiązywalnego powstaje taki stosunek, jaki istnieje między rodzicami a dziećmi (art. 121 § 1 KRO). Między stronami tego stosunku powstają takie same prawa i obowiązki, jakie istnieją między dzieckiem a jego naturalnymi rodzicami⁷. Przysposobiony nawiązuje prawne relacje z rodziną przysposabiającego⁸. Przysposobienie całkowite charakteryzuje się natomiast tym, iż rodzice dziecka wyrażają zgodę na jego przysposobienie w przyszłości bez wskazania osoby przysposabiają-

⁶ M. Działyńska, *Pochodzenie dziecka od małżonków*, Poznań 1987, s. 105.

⁷ T. Smyczyński, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2009, s. 262.

⁸ K. Piasecki, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 839.

cego (art. 119¹ KRO). Niejednokrotnie jest ono nazywane przysposobieniem anonimowym, a ze względu na zerwanie więzi rodzinnej i kontaktu fizycznego rodziców z dzieckiem jest nierozwiązywalne. Należy zaznaczyć, iż przysposobiony ma pełne uprawnienie do dziedziczenia po przysposabiającym i jego krewnych⁹.

b) *niedopuszczalność zaprzeczenia ojcostwa*

W dzisiejszych czasach często spotyka się z problemem niepełności z różnych przyczyn. Osoby pragnące „posiadać” dziecko, tworzyć pełnowartościową rodzinę i spełniać się w roli rodzicielskiej, poddają się różnego rodzaju zabiegom, z których można wyróżnić:

- a) zapłodnienie pozaustrojowe
- b) sztuczne unasiennienie.

Na podstawie KRO można ustalić pochodzenie dziecka urodzonego w rezultacie zabiegów medycznych; matką dziecka jest kobieta, która dziecko urodziła. Łatwo jest także ustalić ojcostwo. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż nie jest dopuszczalne zaprzeczenia ojcostwa, jeżeli dziecko zostało poczęte w następstwie zabiegu medycznego, na które mąż matki wyraził zgodę; jednakże żądanie zaprzeczenia ojcostwa może skończyć się dla powoda pomysłnie, gdy żona poddała się zabiegom medycznym bez zgody męża, a zwłaszcza inseminacji z udziałem obcego dawcy.

2. WŁADZA RODZIELSKA

Każdy człowiek z chwilą urodzenia nabywa zdolność prawną, jednakże

ze względu na niedojrzałość fizyczną i psychiczną potrzebuje opieki i pomocy ze strony dorosłych. Pomoc winni nieść przede wszystkim rodzice, a państwo w swoim ustawodawstwie ten stan potwierdza, poprzez przyznanie rodzicom nie tylko określonych uprawnień, ale przede wszystkim obowiązków. Ogólną zasadą jest, iż rodzice posiadają jednokowe prawa i obowiązki wychowawcze (władza rodzicielska)¹⁰, co oznacza, iż określone obowiązki spoczywają nie tylko na kobiecie (matce), ale także na mężczyźnie (ojcu)¹¹. Władza rodzicielska powstaje z chwilą urodzenia dziecka lub z chwilą ustalenia pochodzenia dziecka, chyba że rodzice nie mają pełnej zdolności do czynności prawnych albo sąd ustalający pochodzenie dziecka pozbawił ich władzy rodzicielskiej bądź tę władzę zawiesił (art. 93 § 2, art. 94 § 1 KRO). Ponadto, gdy żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznanymi, sąd winien ustanowić opiekę nad małoletnim dzieckiem (art. 94 § 3, art. 145 KRO).

Ogólną zasadą jest, iż władza rodzicielska ustaje wraz z osiągnięciem przez dziecko pełnoletniości (art. 92 KRO); jednakże dopuszczalne jest wcześniejsze ustanie władzy rodzicielskiej, choćby z powodu śmierci dziecka czy rodziców, wzruszenia ojcostwa, postanowienia sądu o pozbawieniu władzy rodzicielskiej¹².

⁹ T. Smyczynski, Prawo..., op. cit., s. 266.

¹⁰ Władza rodzicielska to przede wszystkim zespół obowiązków rodziców względem dziecka. Obejmuje ona całokształt spraw dziecka, pieczę nad jego osobą, zarząd jego majątkiem, reprezentowanie go oraz nadawanie zasadniczego kierunku wychowaniu dziecka; *Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1976 r., III CZP 46/75, OSNCP 1976, nr 9, poz. 184.*

¹¹ Każde z rodziców jest obowiązane i uprawnione zarazem do wykonywania władzy rodzicielskiej osobiście i indywidualnie (art. 97 § 1 k.r.o.).

¹² *Zob. szerzej: M. Nazar, Zarys prawa cywilnego, Lublin 2010, s. 559.*

3. TREŚĆ WŁADZY RODZICIELSKIEJ*a) piecza nad osobą dziecka¹³*

Naczelnym obowiązkiem Ojca jest wykonywanie pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz wychowywanie dziecka z poszanowaniem jego godności i praw(art. 95 § 1 KRO). Ojciec winien wykonywać swoją władzę tak jak wymaga tego dobro dziecka¹⁴, a w ważniejszych sprawach dotyczących bezpośrednio dziecka winien je wysłuchać, a także uwzględnić jego punkt widzenia w danej sprawie. Owa zasada działa również w drugą stronę, bowiem dziecko winno wykazywać posłuszeństwo wobec Ojca, a w sprawach, w których może samodzielnie podejmować decyzje i składać oświadczenia woli, powinno się kierować opinią wyrażoną przez Ojca, wszak jest ona sformułowana dla jego dobra (art. 95 §2 KRO). Każdy Ojciec obowiązany jest wychowywać dziecko i kierować nim tak, aby zapewnić mu dobro, stabilizację. Ojciec jest obowiązany troszczyć się o rozwój duchowy i fizyczny dziecka tak, aby kształtować osobowość dziecka(światopogląd, system wartości, umiejętność współżycia w rodzinie), a także troszczyć się o środowisko dziecka, dobór i kontrolę lektury i informacji odbieranych przez dziecko z udziałem mediów¹⁵. Ojciec obowiązany jest troszczyć się o zdrowie dziecka (zapewnić leczenie i pielęgnację), zapewniać mieszkanie czy stosownie do wieku dziecka rozrywki¹⁶.

¹³ Należy podkreślić, iż termin piecza nad osobą dziecka nie jest tożsama z terminem obowiązek alimentacyjny.

¹⁴ Interes rodziców musi zejść na dalszy plan wtedy, gdy w żadnym razie nie da się pogodzić z uzasadnionym interesem dziecka; *Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1976 r., III CZP 46/75, OSNCP 1976, nr 9, poz. 184.*

¹⁵ T. Sokołowski, *Władza rodzicielska nad dorastającym dzieckiem*, Poznań 1987, s. 32.

¹⁶ T. Smyczyński, *Prawo...*, op. cit., s. 220.

¹⁷ *Ibidem*, s. 223.

¹⁸ Zezwolenie sądu opiekuńczego jest konieczne dla skuteczności czynności prawnej; czynność prawna dokonana bez zezwolenia sądu jest nieważna; *Uchwała SN z 24.6. 1961 r., I CO 16/61, OSNC 1963, Nr 9, poz. 187.*

b) zarząd majątkiem dziecka

Interesy majątkowe małoletniego dziecka wymagają ochrony, do której powołani są rodzice sprawujący władzę rodzicielską. Ochrona sprawowana przez rodziców przybiera różne postaci, a podstawową jest zarząd jego majątkiem. W ramach tego zarządu rodzice dokonują:

- a) czynności faktycznych (np. remont budynku)
- b) czynności prawnych (np. kupno- sprzedaż)
- c) czynności w postępowaniu przed sądami lub innymi organami państwowymi lub samorządowymi związanymi z realizacją zarządu¹⁷.

Obowiązkiem rodziców(matki i ojca) jest zarząd majątkiem z należytą starannością, co oznacza, że oboje rodzice są uprawnieni do sprawowania zarządu i wymaga się od nich tylko przeciętnej staranności(art. 101 § 1 KRO). Zwykły zarząd nad majątkiem dziecka sprawują rodzice samodzielnie, a dokonywane przez nich czynności nie podlegają kontroli przez organ sądowy. Od zwykłego zarządu należy odróżnić czynności przekraczające zwykły zarząd(np. zbycie prawa własności, ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości dziecka), bowiem dla skuteczności dokonania owych czynności potrzebna jest zgoda sądu opiekuńczego(art. 101 § 3 KRO)¹⁸.

Obowiązkiem Ojca jest przeznaczanie dochodu z majątku dziecka na potrzeby związane z wychowaniem i utrzymaniem dziecka oraz wychowującego się z nim rodzeństwa, natomiast nadwyżka jest przeznaczona na inne uzasadnione potrzeby rodzinne(art. 103 KRO).

c) reprezentacja dziecka

Reprezentacja dziecka jest atrybutem władzy ojcowskiej, a zakres uprawnień ojca jako przedstawiciela ustawowego zależy od wieku dziecka; bowiem przed ukończeniem przez dziecko 13 lat zakres reprezentacji ojcowskiej jest najszerszy(dziecko nie ma w ogóle zdolności do czynności prawnych). Jednakże zgodnie z art. 14 § 2 KC¹⁹ takie dziecko może samodzielnie zawierać umowy dotyczące drobnych bieżących spraw życia codziennego(inna czynność prawna dokonana przez dziecko poniżej 13 roku życia jest nieważna. Art. 17 KC stanowi, iż dziecko, które ukończyło lat 13 może samo zaciągać zobowiązania i rozporządzać swoim prawem, jednak dla skuteczności tych czynności potrzebna jest zgoda przedstawiciela ustawowego²⁰.

4. KONTAKT OJCA Z DZIECKIEM

Obowiązkiem Ojca jest także utrzymywanie kontaktu z dzieckiem(dziećmi). Nie oznacza to jedynie przebywania z dzieckiem(odwiedziny, spotkania z dzieckiem), ale także utrzymywanie korespondencji listownej, korespondencji elektronicznej i bezpośredniego komunikowania się(art. 113 § 1 i 2). Prawo do kontaktów z dzieckiem jest niezależne od władzy rodzicielskiej i nie należy do sprawowania władzy rodzicielskiej²¹. Dał temu wyraz Sąd Najwyższy stwierdzając, że nieprzyznanie ojcu dziecka władzy rodzicielskiej w wyroku ustalającym ojcostwo nie wyłącza jego prawa do osobistej styczności z dzieckiem²². Należy zaznaczyć, iż pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej nie pozbawia ich obowiązku kontaktowania się z dzieckiem; sądowy zakaz osobistej styczności rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej z dzieckiem może być wydany w razie zagrożenia dobra dziecka. Zakaz taki obejmuje nie tylko widywanie się z dzieckiem, ale także inne kontakty(rozmowy telefoniczne, prowadzenie korespondencji)²³.

Oczywiste jest, iż kontakt ojca z dzieckiem jest utrudniony, gdy dziecko przebywa u matki. Jednakże art. 113¹ § 1 stanowi, iż sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem przez drugiego rodzica ustalają rodzice wspólnie, kierując się dobrem dziecka i jego życzeniem. Należy mieć tu na uwadze przede wszystkim więź, która winna łączyć dziecko z obojgiem rodziców, a stan prawny istniejący między rodzicami nie powinien w jakikolwiek sposób stanowić przeszkody dla kontaktu. W dzisiejszym świecie i stanie faktycznym, często ciężko jest wywiązać się z owego obowiązku, bowiem traci się pewne wartości, rodzina nie stoi na najwyższym szczeblu w hierarchii małżonków, a konsekwencje dotyczą przede wszystkim dzieci; należy zaznaczyć, że każde dziecko ma prawo do przebywania, spędzania czasu z obojgiem rodziców.

¹⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny(Dz. U. Nr 16, poz. 9331) dalej jako KC.

²⁰ Wyjątek stanowi czynność przekraczająca zwykły zarząd, bowiem dla skuteczności takiej czynności oprócz zgody przedstawiciela ustawowego, potrzebna jest jeszcze zgoda sądu opiekuńczego.

²¹ Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1968 r., III CZP 70/66, OSNCP 1968, nr 5, poz. 77.

²² Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1983 r., III CZP 46/83, OSNCP 1984, nr 4, poz. 4.

²³ T. Smyczyński, *Prawo...*, op. cit., s. 247.

5. OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY

Obowiązek alimentacyjny to instytucja prawna, która ma zapewnić środki utrzymania, a w razie potrzeby także środki wychowania tym, którzy nie są w stanie własnymi siłami zaspokoić swych usprawiedliwionych potrzeb²⁴. Obowiązek alimentacyjny jest związany zarówno z osobą zobowiązana, jak i z osobą uprawnioną. Należy zaznaczyć, iż prawo do alimentów jak i obowiązek alimentacyjny wygasa z chwilą śmierci którejkolwiek ze stron; niedziedziczne jest prawo do alimentów (art. 139 KRO). Natomiast w razie śmierci zobowiązanego, obowiązek dostarczenia alimentów obciąża inną osobę, również należącą do kręgu zobowiązanych, bowiem powstaje samodzielnie względem innego zobowiązanego²⁵.

Ojciec obowiązany jest do alimentacji, jeżeli dziecko nie ma własnych dochodów wystarczających na pokrycie kosztów utrzymania i wychowania. Dlatego należy podkreślić, iż obowiązek alimentacyjny nie wygasa z osiągnięciem przez dziecko pełnoletniości. Osiągnięcie przez dziecko pełnoletniości nie może być wyznacznikiem jego dorosłości materialnej, bowiem nie jest ono w stanie samodzielnie móc zaspokoić swoje potrzeby. Dlatego można tutaj zaznaczyć, że z reguły obowiązek alimentacyjny Ojca wobec dziecka wygasa z chwilą osiągnięcia przez nie niezależności materialnej, co jest równoznaczne z podjęciem przez dziecko pracy zarobkowej²⁶.

²⁴ *Uchwała Pełnego Składu Izby Cywilnej SN z 16. 12. 1987 r., III CZP 91/86, OSNCP 1988, Nr 4, poz. 42.*

²⁵ T. Smoczyński, *Prawo...*, op. cit., s. 276.

²⁶ Jeśli kontynuuje on naukę, uczy się zawodu, uczęszcza na kurs doskonalenia zawodowego, to za usprawiedliwione należy uznać dalsze alimentowanie go; *Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1998 r., I KKN 499/97, Lex Polonica nr 346264.*

²⁷ Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego (art. 135 § 1 KRO).

²⁸ Należy odróżnić rzeczywistą stratę od utraconej korzyści, bowiem strata rzeczywista obejmuje rzeczywiście poniesiony uszczerbek w majątku poszkodowanego, a utracona korzyść (*lucrum cessans*) to uszczerbek, który polega na utracie korzyści w majątku, których poszkodowany mógł się spodziewać.

Obowiązek alimentacyjny Ojca powstaje także w chwili ustalenia ojcostwa przez sąd(taki obowiązek wynika z faktu pokrewieństwa i ma skutek wsteczny). Ojciec jest obowiązany do zapewnienia dziecku środków materialnych na zaspokojenie potrzeb życia codziennego. Taki obowiązek wymagany jest niezależnie od sytuacji finansowej Ojca; bowiem winien On wspomagać dziecko nawet, gdy sam ma niewielkie źródła dochodu²⁷.

Ustawodawca również wykreował obowiązek ojca dziecka niebędącego mężem matki do przyczyniania się do pokrycia wydatków związanych z ciążą i porodem. Matka dziecka może żądać od ojca dziecka przyczynienia się do trzymiesięcznego utrzymania matki w okresie porodu(art. 141 § 1 KRO). Z uwagi na fakt, iż matka z powodu ciąży i porodu ma zmniejszone możliwości utrzymania się własnymi siłami, może żądać alimentów od ojca dziecka. Należy zaznaczyć, iż z ważnych powodów udział ojca w kosztach utrzymania matki dziecka może trwać dłużej niż 3 miesiące. Obowiązkiem Ojca jest także pokrycie wydatków jakie poniosła matka dziecka w związku z ciążą i porodem(wydatki na leczenie, odżywianie, dojazd do zakładu opieki zdrowotnej). Matka może żądać także od ojca dziecka pokrycia strat jakie poniosła wskutek ciąży i porodu(art. 142 § 1 zd. 3 KRO); mowa jest tutaj o rzeczywistej stracie(*damnum emergens*)²⁸. Należy zaznaczyć,

że takie roszczenia matki przedawniają się w upływie 3 lat od dnia porodu.

Obowiązek alimentacyjny ma swój przejaw także w tym, iż matka może żądać jeszcze przed urodzeniem dziecka, aby mężczyzna wyłożył odpowiednią sumę pieniężną na koszty jej trzymiesięcznego utrzymania w okresie porodu i na koszty utrzymania dziecka przez okres trzech miesięcy po urodzeniu.

Zobowiązany do alimentacji może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Uprawnienie to przysługuje zarówno rodzicom jak i dzieciom. Jednakże rodzice małoletniego dziecka nie są objęci tym uprawnieniem (art. 144 KRO). Uporczywe uchylanie się od spełniania obowiązku alimentacyjnego przez zobowiązanego jest przestępstwem i podlega karze (art. 209 kk)²⁹.

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując, należy zwrócić uwagę na to, iż KRO nie zawiera zamkniętego katalogu obowiązków Ojca wobec dziecka(dzieci), a niejednokrotnie przepisy KRO są konstruowane w taki sposób, iż kreują sytuacje nie tylko Ojca, ale także i Matki. Ustawodawca celowo przyjął taką konstrukcję, wszak ma to na celu dobro dziecka, wpływa na jego wychowanie, wartości, które kreują jego życie dorosłe. W dzisiejszym świecie rola Ojca znacząco różni się od tej sprzed kilkunastu lat. Analizując przepisy KRO dotyczące obowiązków ojca, rodzi się konkluzja zawarta w Liście do rodzin Jana Pawła II, który pisał,

iż „Macierzyństwo urzeczywistnia się za sprawą ojcostwa, a równocześnie ojcostwo za sprawą macierzyństwa jako owoc tej życiodajnej dwoistości jaką Stwórca obdarzył istotę ludzką od początku³⁰”. Obowiązki rodzicielskie(ojcowskie) niejednokrotnie wypływają z mądrości, doświadczenia i wychowania w duchu obowiązku mężczyzny; dlatego niejednokrotnie nie prawo, ale serce i wartości przekazywane z pokolenia na pokolenie, mądrość życiowa kreują obowiązki Ojca.

STRESZCZENIE

Polskie prawodawstwo nie wykształciło definicji słowa ojciec ,acz przyjmuje się że ojcem jest mężczyzna który miał biologiczny udział w poczęciu dziecka. KRO przewiduje trzy sposoby ustalenia ojcostwa w zależności od tego czy dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa czy jest dzieckiem pozamałżeńskim. Prawo polskie umożliwiło również nawiązanie prawnego stosunku ojcostwa poprzez przysposobienie. Należy zwrócić uwagę na to, iż kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zawiera zamkniętego katalogu obowiązków Ojca wobec dziecka(dzieci), a niejednokrotnie przepisy są konstruowane w taki sposób, iż kreują sytuacje nie tylko Ojca, ale także i Matki. Częstokroć to nie prawo, ale serce i wartości przekazywane z pokolenia na pokolenie, mądrość życiowa kreują obowiązki Ojca.

SUMMARY

Father's duties in the sight of the family and guardianship code

To begin with, Polish legislation has not created the definition of the word FATHER

²⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., *Kodeks karny*, (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.) dalej jako kk. Art. 209 kk stanowi, iż kto uporczywie uchyla się od wykonania ciężącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

³⁰ Jan Paweł II, *List do Rodzin*, s. 22.

however it is claimed that the father is a man who played a role in child's conception. What is more, family and guardianship code specifies two types of affiliation depending on the time of child's birth either during marriage time or earlier. Polish law enabled also to establish paternity through adjustment. Furthermore, one should notice the fact that family and guardianship code does not include closed directory of father's duties towards children as regulations are being composed on the basis of not only father's but also mother's obligations towards child. To sum up, one may claim that it is not the law but heart and values bequeathed from generations to generations that create father's duties.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

Ustawa zasadnicza z 2 kwietnia 1997 r., Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, (Dz. U. Nr 78, poz. 483).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r., Przepisy wprowadzające Kodeks rodzinny i opiekuńczy, (Dz. U. Nr 9, poz. 60).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r., Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U.Nr.9, poz. 59 ze zm.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny(Dz. U. Nr 16, poz. 9331) .

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Kodeks karny, (Dz. U. Nr. 88, poz. 553 ze zm.).

Literatura

Działyńska M., Pochodzenie dziecka od małżonków, Poznań 1987.

Ignaczewski J., Władza rodzicielska i kontakty z dzieckiem, Warszawa 2010.

Ignatowicz J., Nazar M. , Prawo rodzinne, Warszawa 2006.

Kawałko A., Witczak H., Zobowiązania, Warszawa 2010.

Krąpiec M. A., Człowiek i prawo naturalne, Lublin 2009.

Nazar M., Zarys prawa cywilnego, Lublin 2010.

Piasecki K., Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, Warszawa 2009.

Smyczyński T. Prawo rodzinne i opiekuńcze, Warszawa 2009.

Sokołowski T., Władza rodzicielska nad dorastającym dzieckiem, Poznań 1987.

Orzecznictwo

Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1976 r., III CZP 46/75, OSNCP 1976, nr 9, poz. 184.

Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1976 r., III CZP 46/75, OSNCP 1976, nr 9, poz. 184.

Uchwała SN z 24.6. 1961 r., I CO 16/61, OSNC 1963, nr 9, poz. 187

Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1968 r., III CZP 70/66, OSNCP 1968, nr 5, poz. 77.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1983 r., III CZP 46/83, OSNCP 1984, nr 4, poz. 4.

Uchwała Pełnego Składu Izby Cywilnej SN z 16. 12. 1987 r., III CZP 91/86, OSNCP 1988, nr 4, poz. 42.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1998 r., I CKN 499/97, Lex Polonica nr 346264.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1958 r., 2 Cr 817/57, OSPiKA 1959, nr 11, poz. 294.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 1972 r., III CRN 470/71, Inf. Pr. 1972, nr 1-2, poz. 15.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1998 r., I CKN 499/97, Lex Polonica nr 346264.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1999 r., III CKN 826/98, niepubl.